

WOJCIECH J. CYNARSKI

Wydział Wychowania Fizycznego UR, Rzeszów (Polska)

Między Taipei a Pensakolą. O turystyce naukowej refleksje własne / Between Taipei and Pensacola. Own reflections on scientific tourism¹

Submission: 23.10.2009, acceptance: 11.12. 2009

Słowa kluczowe: socjologia, turystyka, konferencje naukowe, sztuki walki

Streszczenie: W perspektywie socjologicznej oraz teorii turystyki i sztuk walki poddano analizie problem powiązań turystyki naukowej z turystyką sztuk walki na przykładzie raportów z siedmiu konferencji „rozcigniętych” od Pensakoli po Taipei. Zastosowano metody jakościowe – obserwacji uczestniczącej, analizy tekstu i wywiadu bezpośredniego, co uzupełnia analiza porównawcza. Wyniki badań prowadzą do wniosków, że miejsca kongresów i konferencji nie są przypadkowe. Są to zwykle ośrodki o pewnej już dojrzałości instytucjonalnej, organizacyjnej, o pewnym dorobku w danej dziedzinie. Dla osób przyjeżdżających z zagranicy organizowane są dodatkowo różne atrakcje kulturalne. Turystyka kulturowa realizowana jest często w ramach programów konferencji naukowych lub poza nimi – w czasie wolnym. W przypadku wyjazdów badaczy sztuk walki na konferencje naukowe związane z ich badaniami, ich turystyka sztuk walki stanowi szczególny przypadek tożsamy z turystyką naukową.

Wprowadzenie

Perspektywę teoretyczną współtworzą tu: socjologia zawodu (naukowca), socjologia nauki, socjologia turystyki i podróży, systemowa teoria turystyki oraz teoria sztuk walki.

Problematyka dotyczy określenia powiązań turystyki naukowej z turystyką sztuk walki, wskazania szeregu aspektów i wymiarów tego rodzaju podróży, omówienia wybranych wydarzeń naukowych z akcentem na studia kulturowe sztuk walki. Autor dokonuje też oceny opisywanych wydarzeń naukowych.

Obszar badań rozciąga się od amerykańskich stanów Floryda i Georgia, przez Europę (od Porto na zachodzie, po Moskwę na wschodzie, od Sztokholmu na północy po Rzym i Rodos na południu) po kraje Azji wschodniej. Geograficznie rzecz dotyczy obszaru rozciągającego się od Pensakoli na Florydzie, po Taipei na wyspie Taiwan.

Zastosowano metody jakościowe – obserwacji uczestniczącej, analizy tekstu i wywiadu bezpośredniego, co uzupełnia analiza porównawcza. Przedstawiona faktografia skoncentrowana jest na

zagadnieniu „studiów sztuk walki” z interpretacją w świetle wskazanej wyżej multidyscyplinarnej perspektywy badań.

Bazą dla badań są komunikaty o konferencjach naukowych z roku 2009. Pominęto tu analizę przypadków wyjazdów na seminaria metodyczno-szkoleniowe, będące „turystyką sztuk walki” w czystej postaci, a także nie uwzględniono kilku konferencji zorganizowanych i odbytych „na miejscu” – w Krośnie i Rzeszowie.

Turystyka naukowa a kongresowa

Turystyka naukowa, zwana też akademicką, jest formą turystyki kongresowej. Ogólnie pojęcie *turystyka kongresowa* odnosi się do ruchu osobowego podejmowanego w celu uczestniczenia w różnych konferencjach i kongresach. To dotyczy spotkań wyjazdowych polityków, biznesmenów, naukowców, sportowców, członków organizacji kulturalnych itd. [por.: Gaworecki 1998, s. 41–45]. Turystyka naukowa może jednak dotyczyć także wyjazdów w celu realizowania badań terenowych, np. archeologicznych (jak w przypadku profesora Jong-Young Lee, który w Indonezji poszukuje dawnej białej broni), co nie jest już turystyką kongresową.

Józef Lipiec określa turystykę naukową jako formę pseudoturystycznych peregrynacji. Jego zdaniem wyjazdy „zawodowo-służbowe” nie są

¹ Pracę zrealizowano w ramach działalności statutowej Wydziału Wychowania Fizycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego – projektów URWWF/S/08 i URWWF/S/09 finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz we współpracy z Komisją Badań Naukowych SIP.

wyjazdami *stricte* turystycznymi, gdyż nie odbywają się w sferze czasu wolnego [por.: Lipiec 2008, s. 30–31]. Czy jednak nie istnieje *turystyka nierozrywkowa* uprawiana dla celów nieco ambitniejszych niż wypoczynkowe i przyjemnościowe? Dla realizacji potrzeb samorealizacyjnych człowiek podejmuje podróże, które zarówno ze względów ekonomicznych, jak i w wymiarze geograficznym (przestrzeni fizycznej) nie różnią się od inaczej motywowanych wyjazdów turystycznych [Cynarski, Obodyński 2009]. Oczywiście cele i programy wyjazdów naukowych, kongresowych lub innych służbowych mogą mieszać się z tym, co stanowi o ofercie biur turystycznych dla masowego „turysty rozrywkowego”.

Cechą zwłaszcza cyklicznych seminariów i sympozjów, konferencji i kongresów, jest ich powtarzalność. Można też wyróżnić takie elementy imprez turystycznych, które wskazują na analogie z obrzędami magicznymi i religijnymi (obrzędy te odprawiane są najczęściej w cyklu rocznym). Odświętność miejsca i czasu podkreślana jest oprawą całej imprezy, obecnością ważnych osobistości i poprzez towarzyszące obradom atrakcje kulturalne. Prowadzącym obrady – mistrzem ceremonii – jest zazwyczaj autorytet w danej dziedzinie wiedzy. Uczestnicy podporządkowują się protokołowi, etykietce, konwencjom w zakresie stroju, gestu i wypowiedzi. Zwłaszcza udział w dyskusji sprawia, że uczestnik konferencji bierze udział w tej grze – jest tu aktorem „rytuału naukowego” ku chwale potęgi ludzkiego rozumu.

Oczywiście wspomniane analogie nie dają podstaw, aby wnioskować, że rytuał imprez naukowych jest identyczny z rytuałem magicznym ludów pierwotnych. W postępowaniu uczestników kongresów naukowych początku XXI wieku można się jedynie doszukać pozostałości archetypu maga i mędrca, który celebrytuje ugruntowane naukowym obyczajem i usankcjonowane instytucjonalnie formy. Inne są natomiast motywy, cele, inne są wartości i sens formuły spotkań współczesnych mistrzów wiedzy i ich uczniów [Cynarski, Obodyński 2004].

Oprócz dążenia do prawdy naukowej, którego manifestacją jest zdobywanie wiedzy, dzielenie się wynikami badań i konstruktywny spór naukowy, turystyka naukowa spełnia kilka innych zadań. Zabezpiecza mianowicie potrzeby poznawcze, edukacyjne i samorealizacyjne, dodatkowo także estetyczne lub hedonistyczne. Te dodatkowe wymiary kulturowe – sakralne, kolekcjonerskie, rozrywkowe lub niekiedy handlowe – pojawiają się u uczestników podróży naukowych z różnym nasileniem i znaczeniem (od marginalnego po znaczący).

Turystyka naukowa pokrewna jest turystyce kulturowej. Cel główny wyjazdu, jakim jest udział

w spotkaniu naukowym i wymiana wiedzy, łączy się często z celami kulturalnymi i towarzyskimi – poznawaniem historii, zabytków kultury i tradycji narodowej oraz degustacją kuchni danego kraju lub regionu [Cynarski, Obodyński 2006].

Z kolei *turystyka sztuk walki* [Cynarski 2009] jest formą turystyki kulturowej. W dalszej części naukowej refleksji analizie podlegać będzie obszar wspólny turystyki naukowej i turystyki sztuk walki.

Turystyka naukowa i turystyka sztuk walki

Materiałem do dalszych rozważań będzie faktografia podjętych przez autora wyjazdów naukowych na kolejne konferencje. Akcent padać będzie na uzgadnianie w drodze „wymiany naukowej” paradygmaty i rozwój koncepcji teoretycznych. Jednocześnie uwzględniane będą wymiary – naukowy, kulturalny i sakralny. Perspektywa socjologiczna uprawnia do pogłębionej recepcji faktów społecznych, zaś antropologiczno-systemowa teoria turystyki [Obodyński, Cynarski 2004, 2006a, b] – do analiz interdyscyplinarnych. Z kolei humanistyczna teoria sztuk walki [Cynarski 2004] zajmuje się owymi systemami psychofizycznego doskonalenia głównie w kontekście kulturowym.

Etap I. Rodos na greckiej wyspie Rodos

W Rodos w dniach 3–5 kwietnia 2009, odbyła się 4th International Scientific Conference – “Planning for the Future – Learning from the Past: Contemporary Developments in Tourism, Travel & Hospitality” – konferencja zorganizowana przez Uniwersytet Egejski. Organizatorem tej ciekawej, naukowej imprezy był zespół prof. Parisa Tsartasa z Zakładu Administracji Biznesowej wspomnianego Uniwersytetu oraz Laboratorium dla Badań i Studiów nad Turystyką, które mieści się na wyspie Chios. Ten sam zespół zorganizował w roku 2006 wielki międzynarodowy kongres EuroCHRIE w Salonikach [Cynarski, Kulasa 2006].

Także tym razem była to duża międzynarodowa impreza zorganizowana z dbałością o wysoki poziom naukowy. Spośród 350 zgłoszonych prac do prezentacji na konferencji zakwalifikowano tylko 180 referatów. Notabene w tej liczbie znalazła się tylko jedna praca z Polski – referat W.J. Cynarskiego i K. Obodyńskiego z Uniwersytetu Rzeszowskiego. W konferencji wzięło udział łącznie ok. 250 uczestników z 5 kontynentów. Konferencji tej patronowały m.in. dwa greckie ministerstwa – edukacji i turystyki oraz 10 periodyków naukowych z dziedziny turystyki, hotelarstwa, transportu i zarządzania biznesowego.

Jak wskazali w konferencyjnych zapowiedziach organizatorzy, dążenie do sukcesu poprzez planowanie przyszłości i wyciągnięcie wniosków z przeszłości jest zawsze z nami, a jej skutki są decydujące dla turystyki, podróży i zarządzania gościnnością oraz dla edukacji w tej dziedzinie. Ideą konferencji była próba znalezienia odpowiedzi na pytania, przed którymi stają wszystkie strony przemysłu czasu wolnego i turystycznego, transportu i hotelarstwa, praktycy, lekarze, pedagodzy i naukowcy – Jak przygotować się do przyszłości?; Jak zarządzać zmianami?; Jak przetrwać (na rynku usług) w przyszłości?; Jak utrzymać zrównoważony rozwój i wzrost? Jak badać w aspekcie przyszłości?

Pierwszego dnia o godzinie 9.00 rozpoczęła się w amfiteatralnej sali hotelu Rodos Palace oficjalna ceremonia otwarcia. Po przemówieniach przedstawicieli ministerstw, sponsorów i organizatorów, rozpoczęła się sesja plenarna z wykładami dwóch kluczowych wykładawców (*keynote speakers*). Autorem pierwszego wykładu kluczowego nt. *Studying tourism* był prof. John Tribe (UK). Wyjazdy dla studiów są ważnym obszarem turystyki, realizującej cele samorealizacyjne turystów. Drugi wykład pt. *Market analysis of health tourism* wygłosił prof. Joseph Chen z USA. Opisał on fenomen turystyki zdrowotnej i przeanalizował jej ekonomiczną stronę. Pacjenci poszukują w skali globalnej usług medycznych na dobrym poziomie, a zarazem konkurencyjnych cenowo. Do destynacji tego rodzaju turystyki zaliczają się m.in. szpitale w Polsce. Później jeszcze dr Johannes Kester wygłosił wykład pt. *Short and long-term trends in international tourism: the UNWTO perspective*, a więc na temat krótko- i długoterminowych trendów w międzynarodowym ruchu turystycznym z perspektywy Światowej Organizacji Turystyki.

Później rozpoczęły się obrady w licznych sekcjach w sesjach równoległych. W osobnych salach debatowano nad: edukacją turystyczną; marketingiem turystycznym; zasobami ludzkimi zarządzania w turystyce, informacją i technologiami komunikacji; planowaniem i polityką rozwoju; alternatywnymi formami turystyki (turystyka wiejska, ekologiczna); zarządzaniem w turystyce i hotelarstwie; turystyką kulturową i dziedzictwa; gastronomią turystyczną; ekonomiką turystyki; zarządzaniem w transporcie i pracami rozwojowymi.

Wieczorną Sesję 11., dotyczącą zarządzania w turystyce, poprowadziła Alex Koutsouris z Grecji. Wśród sześciu zaprezentowanych prac tylko dwie wychodziły poza ekonomiczny kanon rachunku zysku. Slim Turki z Serbii analizował różnicowe motywy i cele wyjazdów turystycznych. Z kolei W.J. Cynarski przedstawił referat przygotowany wraz z K. Obodyńskim, a poświęcony *turystyce*

nierozrywkowej (Non-entertaining excursion in the perspective of the systemic-holistic anthropology of tourism). W świetle systemowo-holistycznej teorii turystyki [Obodyński 2008] oraz z perspektywy historycznej została ukazana podróż turystyczna motywowana potrzebami wyższego rzędu. Egzemplifikację stanowiły tu historyczne postaci polskich misjonarzy (studia przypadku Benedykta Polaka i Michała Boyma). Po referatach miała miejsce interesująca, merytoryczna dyskusja.

Nie mniej pracowity dzień drugi rozpoczął się obradami sesji równoległych od godziny 9.00. Następnie przewidziano wystąpienia kluczowe prof. Matthiasa Fuchsa – *E-tourism Research and Practice: an Austrian Progress Report* oraz prof. Johana Avlonitisa – *Nation Branding*. Do ciekawszych referatów zaliczyć można pracę Philipa Sloana pt. *An analysis of factors necessary in a sustainable restaurant operations: The development of a set of restaurant sustainable indicators* przedstawioną w sesji 19. (*Hospitality management*). Czynniki i wskaźniki „proekologiczności” mogą być interesujące także dla wielu polskich firm działających w branży hotelarsko-gastronomicznej. Na wieczór przewidziano ceremonię zakończenia. Organizatorzy połączyli jednak oficjalne zakończenie Konferencji z uroczystym bankietem nazwanym tu *Gala Dinner*. Podczas bankietu pokazano greckie tańce ludowe, z których niektóre przypominały w stroju i formie polskie tańce góralskie.

Trzeci dzień został poświęcony na praktykę turystyczną, swego rodzaju *warsztaty* turystyki kulturowej. Przewidziano dla uczestników konferencji wyjazd do Lindos, małej miejscowości na wyspie Rodos, gdzie już ok. VI wieku p.n.e. starożytni Grecy zbudowali warowny akropol, co później joanicy – rycerze-krzyżowcy św. Jana – przebudowali na rycerski zamek. Obecnie greckie Ministerstwo Kultury częściowo odbudowuje, częściowo przebudowuje ruiny zamku na starogrecką świątynię. Wyrastające z nadmorskich skał wysokie mury robią rzeczywiście wielkie wrażenie.

Opisana tu Konferencja była wydarzeniem niewątpliwie udanym, sukcesem organizatorów i uczestników, zarówno pod względem poziomu prezentowanych treści i od strony organizacyjnej. Z racji skali można tu mówić o kongresie naukowym, sprawnie przeprowadzonym, z pięcioma wykładami kluczowymi i 180 referatami w 26 sesjach równoległych. Każdy z uczestników otrzymał pendrive z pełnymi tekstami zrecenzowanych i zakwalifikowanych prac. Wybrane teksty zostaną opublikowane w patronujących imprezie periodykach naukowych.

Etap II. Chengdu, prowincja Syczuan, Chiny

W drodze na XIX Konferencję Panazjatycką Sportów i Wychowania Fizycznego należało pokonać odcinki Rzeszów – Warszawa (autobusem) oraz Warszawa – Sztokholm – Pekin – Chengdu (samolotami). W samolocie linii China Air była okazja obejrzeć film kostiumowy Johna Woo² (chyba) epoki Walczących Królestw. Chińczycy pokazują, jakoby już przed II wiekiem p.n.e. mieli wojowników podobnych do samurajów, stosowali walkę treningową podobną do *jūdō*, turnieje konnych „rycerzy” na kopie jak w europejskim średniowieczu, wojowników *ninja*, a także piłkę nożną. Ale mieszkańcy Kraju Środka potrafią zaskakiwać inne „młodszości cywilizacyjne” na wiele sposobów.

W dniach od 28 kwietnia do 1 maja 2009 r. w Chengdu, 10-milionowej metropolii, stolicy chińskiej prowincji Syczuan, odbyła się konferencja będąca celem podróży licznych naukowców – specjalistów w zakresie nauk o kulturze fizycznej lub *sport sciences* i nauk społecznych. Organizatorami i gospodarzami na miejscu byli rektorzy China West Normal University – prof. dr Chen Ning i prof. dr Shen Shi Ming. Jednak głównym inspiratorem i koordynatorem całego tego wydarzenia był prof. dr Jong-Young Lee z Korei Południowej [Kunysz, Cynarski 2006], lider dwu towarzystw naukowych: Pan-Asian Society of Sports & Physical Education (PASSPE) oraz International Society of Eastern Sports & Physical Education (ISESPE). Na konferencji, której patronują wymienione towarzystwa, badacze kultury fizycznej krajów Azji spotkali się już po raz 19. Konferencji tej patronowały także dwa periodyki: „Pan-Asian Journal of Sports & Physical Education” (PAJSPE) i „International Journal of Eastern Sports & Physical Education” (IJESPE) – najważniejsze azjatyckie pismo naukowe kultury fizycznej o profilu społeczno-kulturowym.

Oprócz licznych uczestników z Chin, także z Macao, Hongkongu i Chinese Taipei, z Filipin, Indii, Iranu, Japonii, Korei Południowej, Malezji i Tajlandii, przybyło kilka zaproszonych osób (*invited speakers*) spoza Azji: profesorowie Magdy Abouzeid (Alexandria University, Egipt), John E. Saunders (Australian Catholic University, Australia) oraz Wojciech J. Cynarski (UR) i Jerzy Kosiewicz (AWF Warszawa) z Polski. Cynarski i Kosiewicz, członkowie ISESPE i redaktorzy regionalni wymienionego wyżej IJESPE, byli więc jedynymi Europejczykami uczestniczącymi w zorganizowanej w Chengdu Konferencji. Notabene obydwaj działają również w Komisji Badań Naukowych SIP i redakcji IRK-MC.

Obydwaj Polacy wylądowali w Chengdu już 27 kwietnia. Była wówczas okazja do zwiedzenia

pobliskiego Uniwersytetu Sportowego. Następnego dnia zostali oficjalnie przywitani przez rektora China West Normal University, prof. dra Chen Ninga. Wieczorem 28 kwietnia zorganizowano bankiet powitalny w restauracji Qian Xi Hotel, z degustacją tradycyjnej kuchni syczuańskiej. Wskazany hotel był jednocześnie miejscem zakwaterowania uczestników i konferencyjnych obrad [Chen Ning 2009].

19 kwietnia o godzinie 8³⁰ miała miejsce ceremonia otwarcia konferencji. Organizatorzy oraz przedstawiciele rządu powitali ok. 70 uczestników. Następnie pierwszej Sesji Porannej przewodniczył prof. Saunders, a pierwszy wprowadzający wykład wygłosił prof. J. Kosiewicz. Były wiceprzewodniczący EASS i przewodniczący International Society for the Social Sciences of Sport (ISSSS) zaprezentował szkic zagadnienia *Sociology of Sport in Europe – Historical and Research Perspective*. Wskazał przy tym na główne osiągnięcia i kierunki rozwoju europejskiej socjologii sportu. Kolejne referaty wygłosili w tej sesji prof. Tian Yu Pu (Chiny), prof. Daljeet Singh (Indie), prof. Ki-Cheon Lee (Korea Południowa), prof. Chen Ning (Chiny), prof. Satoshi Shimizu (Japonia) i prof. Shu Weiping (Chiny). W tej serii najciekawsze okazały się socjologiczne prace Singha – *Media Portrayals of Male and Female Athletes*, Shimizu – *The 1964 Tokyo Olympics and Politics in East Asia* oraz Chen Ninga – *Research in the Integrated-Mode Constructing of Sports and Education in a Post-Era of Beijing Olympics*.

Druga sesja plenarna poświęcona była tradycjom sportowym krajów Azji z perspektywy różnych dziedzin – od antropologii kulturowej po pedagogikę sportu. Wśród 16 zaprezentowanych prac na uwagę zasługują zwłaszcza: 1) wyniki analizy Jong-Young Lee i badań jego Akademii Sportów Tradycyjnych – *A Comparative Perspective on the Definition of Traditional Sports and Games*; 2) dokonana przez W.J. Cynarskiego ocena polskich osiągnięć badawczych w zakresie społeczno-kulturowej interpretacji fenomenu sztuk walki – *Social Research of Far-Eastern Martial Arts in Poland*; 3) *The Practice of Taichi and its Impact: The Angeles City Experience* – Joela G. Tubery z Filipin (nt. grup ćwiczących *taji quan*).

Zaprezentowana w Sesji popołudniowej seria prac dotyczyła biotechnicznej części teorii sportu, kinezylogii i zastosowań technologii informatycznych. Jednakże dołączony do programu obrad (jako ostatni) referat prof. Xiong Xiao-Zheng pt. *The Comparison Between the Eastern and Western on the Study of Leisure* był szczególnie oryginalny i interesujący. Autor ten stwierdził, że Chińczycy są mniej leniwi, niż ludzie Zachodu, bowiem lenistwo traktują jako przewinienie wobec społeczeństwa. Toteż solidnie trenują wszelki sport.

² *Red Cliff: Part 2*, reż. John Woo, Chiny 2009.

Na wieczór przewidziano zebranie międzynarodowego zespołu redakcyjnego PAJSPE i IJESPE, będącego jednocześnie Komitetem Naukowym tej Konferencji. Prowadzący zebranie prof. J.Y. Lee wskazał na najbliższe zamierzenia, w tym na XX Panazjatycki Kongres, który zaplanowano na październik 2009 r. w Taipei.

30 kwietnia przewidziano zwiedzanie dwóch kampusów China West Normal University w Nanchong city oraz muzeum-rezydencji byłego lidera politycznego ChRL Deng Xiao Pinga w Guang'an w prowincji Syczuan (Sichuan). Uczestnicy obejrzą m.in. film biograficzny o Deng Xiao Pingu, twórcy ekonomicznego sukcesu Chin. Natomiast na dni 1 i 2 maja przewidziano odjazdy gości. Była więc jeszcze okazja zobaczyć stare miasto w Chengdu, zakupić pamiątki, jak pluszowe misie panda, z których słynie prowincja (obok Chengdu znajduje się unikalny rezerwat pandy wielkiej).

Konferencja była dobrze zorganizowana. Stanowi więc wspólny sukces jej uczestników i gospodarzy. Jest też dowodem, iż nauki o sporcie rozwijają się w Azji dość dynamicznie, a środowiska naukowe są coraz lepiej zorganizowane i zintegrowane. Ponadto zaproszenie dwóch przedstawicieli humanistyki sportu z Polski, przyjęcie z dużym zainteresowaniem referatu o badaniach sztuk walki w ośrodku rzeszowskim i propozycja dalszych wspólnych działań naukowych świadczyć mogą o uznaniu środowiska uczestniczącego w opisywanym wydarzeniu dla polskich osiągnięć.

Chengdu znajduje się poza głównymi trasami turystycznymi ofert dla masowego turysty. Celami podróży są zwłaszcza Pekin i Wielki Mur, Xi'an, Lhasa, Szanghaj i Hongkong [TUI 2009; Logos Tour 2009]. Jedynie w jednym miejscu można było odszukać ofertę wizyty w Instytucie Hodowli Pandy Wielkiej w Chengdu [Logos Tour 2009, s. 83]. Można przeczytać, że Chengdu istnieje od 400 r. p.n.e. Znajduje się tu m.in. pomnik Mao, ciekawa starówka oraz wskazany Instytut z pandami [Le Bas, Bell 2005, s. 250–252]. Autor niniejszego artykułu pandy widział tylko w chińskiej TV, ale za to obejrzał monumentalne muzeum Deng Xiao Pinga.

Sztuki walki stanowią, jak można sądzić na podstawie lektury poradnika turystycznego, znaczącą atrakcję Chin. O klasztorze Shaolin jest tu parokrotnie [Le Bas, Bell 2005, s. 169, 180–181], o Wielkim Murze dość sporo (s. 148–150), przy czym znajdujemy fragment poświęcony samym tylko chińskim sztukom walki (*wushu*) [ibidem, s. 181]. W Chengdu nie pokazano jednak sztuk walki, pomimo iż stanowiłyby znaczącą kulturową atrakcję. W swym referacie nt. turystyki kulturowej i ekologicznej prof. Gilda Uy z Filipin dała przykład festiwalu z ćwiczeniami, grami i tańcami, co można

przetransformować w festiwalu *wu-shu*. Więcej było o miejscu sztuk walki w kulturze fizycznej, masowej (kino sztuk walki) i duchowej. O sztukach walki w badaniach społeczno-kulturowych wspomniał Wei Xiaokang, Gholamreza Jafari – nt. zapasów irańskich, a dr J.G. Tubera – nt. *taiji quan* na Filipinach. Prof. Sang Yeon Woo przedstawił wyniki biomechanicznych badań *kendō*.

Autor poznał ciekawych ludzi sztuk walki: prof. G. Chuchchaia z Tajlandii, który jest trenerem, mistrzem i ekspertem tajskich sztuk walki; prof. Myung Wha Kim, byłego mistrza Korei w *jūdō* (4 dan); dr Susan Kim – córkę mistrza Daeshika Kima (10 dan) i innych, co dla badacza i trenera azjatyckich sztuk i sportów walki było to niezwykle interesujące.

Etap III. Drugi Kongres CSMA w Viseu, Portugalia

Niewielkie miasto Viseu było już po raz drugi miejscem specjalistycznej konferencji naukowej, gdzie w multidyscyplinarnej perspektywie skupiano uwagę na dziedzinie sztuk walki i sportów walki (Combat Sports and Martial Arts – CSMA). W Komitecie Naukowym Kongresu CSMA wśród 23 specjalistów znalazły się 3 osoby z Polski: W.J. Cynarski, R.M. Kalina i K. Obodyński – reprezentujący Wydział WF UR. Pomysłodawcą, głównym organizatorem i koordynatorem całego przedsięwzięcia był dr Abel A. Figueiredo, badacz, teoretyk i zaawansowany praktyk sztuk walki (6 dan karate). Kongresowi patronowało 8 pism naukowych o profilu CSMA: „Journal of Asian Martial Arts” (USA), „Revista de Artes Marciales Asiaticas” (Hiszpania), „Journal of Sport Sciences and Medicine – Combat Sports Special Issues” (Turcja), „Electronic Journals of Martial Arts and Sciences”, „Ido – Ruch dla Kultury / Movement for Culture” i „Archives of Budo” (Polska), „IRKRS Journal” (Australia) i JOR-RESCAM (Francja).

Dwa pracowicie spędzone dni 16–17 maja 2009 r. zostały rozpoczęte w Auli Głównej Instytutu Politechnicznego w Viseu, gdzie miało miejsce uroczyste otwarcie Kongresu w obecności mera miasta i władz uczelni. Już od godziny 10⁰⁰ rozpoczęły się obrady plenarne, którym w kolejnych sesjach w ciągu dwóch dni przewodniczyli: Willy Pieter (Filipiny), Vitor Rosa, Abel Figueiredo, Antonio Brito i Luis Monteiro (Portugalia), Carlos Garcia Gutierrez (Hiszpania), R.M. Kalina i W.J. Cynarski (Polska), Sergio Raimondo (Włochy) i Cristiano Roque (Brazylia).

Pierwsza sekcja problemowa dotyczyła zagadnień „Study object, systematics and research on MA&SC”, druga – „Physical, technical and tacti-

cal dimensions on MA&SC”, trzecia – „Pedagogy + tactical and psychological dimensions on MA&CS and self-defence”, czwarta zaś – „Socio-cultural and philosophical dimension on MA&SC”. Czterokrotnie występował prof. W. Pieter (University of Asia and the Pacific, Filipiny), przedstawiając rezultaty międzynarodowych badań empirycznych z zakresu *sport sciences*. Dwukrotnie swe referaty prezentowali A. Figueiredo (Polytechnic Institute of Viseu), W.J. Cynarski (UR, Rzeszów) i Fernando Torres Baenna (Spanish Karate Federation). Wygłoszono łącznie 40 referatów, a 12 prac przedstawiono w sesji posterowej.

W sobotni wieczór uczestnicy obejrżeli film wideo z początków karate w Portugalii (lata 1960–1970). Obecny był pan Antonio Cacho, pionier portugalskiego karate. Nuno Russo i Luis Preto wykonali pokaz tradycyjnej portugalskiej walki kijem. W ramach „Okrągłego Stołu” miał miejsce *extra topic* – „Martial Arts and Portugal”. W kolejnych wystąpieniach uczestnicy konferencji dowiedzieli się o XVI-wiecznych kontaktach portugalsko-okinawskich (A. Figueiredo), o reaktywacji zapasów portugalskich (J. Bragada) i nt. portugalskiej szermierki na kije (L. Preto, N. Russo).

Na uwagę zasługują zwłaszcza przedstawione na kongresie referaty: 1) A. Figueiredo, który przedstawił własną, *systemową koncepcję naukowej interpretacji sztuk walki i sportów walki* – jako *combat human motricity*; 2) Sergio Raimondo (University of Casino, Włochy), który podjął próbę określenia istoty ogółu „orientalnych dyscyplin psychofizycznych”; 3) amerykańskich badaczy – Johna Clementsa i Briana Price’a, badających renesansowe i średniowieczne europejskie sztuki walki. Także autor zaprezentował, jako *invited speaker*, dwa wystąpienia referatowe dotyczące *systemowej teorii sztuk walki* i stylu życia nauczycieli *budō*.

W Kongresie wzięło udział 150 uczestników z 15 krajów – z Ameryki Południowej (Brazylia, Peru), Ameryki Północnej (Kanada, USA), Azji (kilka prac W. Pietera i zespołów badawczych z Filipin i Malezji) i z Europy. Odkonano 12 sesji referatowych i 3 sesje posterowe. Zaprezentowano łącznie 70 prac [Figueiredo 2009]. Podczas zakończenia obrad W.J. Cynarski i R.M. Kalina zaprosili zebranych do udziału w **II Światowym Kongresie Naukowym Sportów Walki i Sztuk Walki**, który odbędzie się w dniach 17–19 września 2010 r. w Rzeszowie na obiektach Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Kongres zebrał badaczy sztuk i sportów walki z czterech kontynentów – zarówno naukowców, jak i trenerów praktyków, działaczy federacji i stowarzyszeń. Komitet Naukowy zadbał o wysoki poziom

prezentowanych treści. Także strona organizacyjna Kongresu została dobrze dopracowana, a czas spędzono pracowicie i efektywnie. Można stwierdzić, że opisane wydarzenie naukowe było wspólnym sukcesem wszystkich jego uczestników.

Etap IV. Konferencja EASS w Rzymie

Była to już szósta Konferencja EASS – European Association for Sociology of Sport [por.: Obodyński 2009b]. Organizacji we włoskiej stolicy podjął się zespół kierowany przez prof. Nicola Porro i dr. Sergio Raimondo.

27 maja 2009 r. Nicola Porro i Georg Anders (przewodniczący EASS) rozpoczęli konferencję. Miejscem obrad było CONI – wyższa szkoła i ośrodek przygotowań olimpijskich. Właśnie w CONI znajduje się stała wystawa starodruków z XVI–XIX wieku – ryciny i opisy działań w szermierce i walce wręcz. Ale główny celem udziału były obrady w sesjach plenarnych, równoległych i posterowych.

Ponieważ należało wybierać sekcje tematyczne według zainteresowań i referentów, można mieć satysfakcję, gdy podczas swojego wystąpienia widzi się na sali naukowe autorytety. Wystąpieniu referatowemu W.J. Cynarskiego (*Self-identification through bodily awareness in the contemporary mass culture*) przysłuchiwali się m.in. profesorowie Kurt Weis, Sergio Raimondo i Irina Bykhovskaya, specjalści badań międzykulturowych w socjologii sportu. Autor porównał krytycznie cielesną samoidentyfikację feministyczną, chrześcijańską i świeckiego *ascetyzmu sztuk walki*.

Wymiar duchowy pobytu w wiecznym mieście wiązał się z odwiedzinami placu św. Piotra w Watykanie, zwiedzaniem zamku Archanioła Michała (patron SIP) i zwiedzeniem Bazyliki św. Pawła. Dzięki S. Raimondo (członek KBN SIP) była okazja zobaczyć posąg św. Pawła z mieczem, który to atrybut służy walce z siłami zła.

Wieczorem 28 maja przejazd autora po Rzymie i Watykanie z Sergio, jako przewodnikiem, zakończył się smaczną kolacją w rzymskiej restauracji, gdzie zaserwowano karczochy. Następnego dnia miał miejsce pokaz grupy S. Raimondo i jego żony – formy *taiji quan*, *wushu*, *viet-vo-dao* oraz miecz *taiji*. Nieprzypadkowo na plakacie konferencyjnym widnieje biała kobieta, być może właśnie żona prof. Raimondo, która na tle Coloseum wykonuje formę z *wushu kung-fu*.

Przewidziana na sobotę wycieczka obejmowała zwiedzanie terenu Archeo Sport – starożytnych igrzysk (np. Circus Maximus), Capitoloni Museum z Markiem Aureliuszem na koniu, wilczycą z Remusem i Romulusem i batalistyczną sztuką malarzką, a także Biblioteki Historii Współczesnej

(Pałac Mattei di Giove), gdzie 30 maja zorganizowano bankiet w dniu 50. urodzin pracującego tam S. Raimondo. Z jego pomocą następnego dnia, już w drodze na lotnisko, odbyty został jeszcze przejazd krajoznawczy przez fragment starego Rzymu.

Była więc w Rzymie niecodzienna okazja do dialogu naukowego [Bizzaglia, Ogliotti 2009], turystyki kulturowej, przeżyć duchowych, doznań estetycznych i doświadczenia przyjaźni. Tematyka sztuk walki była tu słabo reprezentowana. Tytuł „Sporty, ciała i tożsamości” sprowokował w większym stopniu dyskurs o transformacji systemu wartości lub w duchu ideologii *gender*. Prof. Bykhovskaya wskazała tu na fakt coraz częstsze ćwiczenia sztuk walki przez rosyjskie kobiety. Tylko 7 referatów dotyczyło bezpośrednio sztuk walki. Tym bardziej cenny był pokaz *chińskich i wietnamskich sztuk walki*.

Ze stolicy starożytnego imperium autor wracał samolotem do Warszawy, dalej pociągami – *via* Katowice i Rzeszów – do domu. Kolejny wyjazd konferencyjny planowany był także drogą lądową – autem osobowym z Rzeszowa do słowackiego miasta Prešov.

Etap V. Konferencja w Preszowie (Słowacja)

W dniach 24–25 czerwca 2009 r. odbyła się na Uniwersytecie w Preszowie (Prešovska univerzita v Prešove) międzynarodowa konferencja naukowa poświęcona diagnostyce w szeroko rozumianym sporcie³. Jej współorganizatorami były: Wydział Sportu UP, Wydział Wychowania Fizycznego UR, Słowackie Towarzystwo Naukowe Wychowania Fizycznego i Sportu oraz słowackie Narodowe Centrum Sportu.

Otwarcia konferencji dokonał prof. René Matlovič, rektor UP. Słowo wprowadzające wygłosił prof. Ján Junger, dziekan Wydziału Sportu UP, główny organizator tego naukowego wydarzenia. Następnie prof. K. Obodyński przedstawił stan współpracy naukowej realizowanej przez wydziały obydwu uniwersytetów i poinformował zebranych o badaniach dotyczących motoryki sportowej, jakie na Wydziale Wychowania Fizycznego UR są już realizowane lub planowane.

Przewidziano jedynie zamówione wykłady uczonych czeskich i słowackich oraz sesje posterowe. Językami obrad były: czeski, słowacki, polski i angielski. Pierwszy główny wykład wygłosił prof. inż. Václav Bunc z Uniwersytetu Karola z Pragi. Rzecz dotyczyła diagnostyki predyspozycji do sportu wyczynowego. Następnie swe referaty przedstawił Karel Frömel (Czechy), Eugen Laczó i J. Junger (Słowacja). Przedstawili oni kolejno zagadnienia

wielowymiarowej diagnostyki w szkolnym wychowaniu fizycznym, zastosowań diagnostyki w sporcie wyczynowym i diagnozowania aktywności motorycznej seniorów.

Po przerwie obiadowej dwie kolejne sesje plenarne poprowadzili doc. Marianna Brtková i prof. UR W.J. Cynarski. W sekcji 1.: *Diagnostyka w szkolnym wychowaniu fizycznym* przewidziano tylko jeden referat – Monitoring fizycznej aktywności w wychowaniu fizycznym na drugim poziomie podstawowej edukacji – V. Bebcákovej. Następnie w sekcji 2.: *Diagnostyka w sporcie zawodniczym i wyczynowym najwyższego poziomu* – dwa wystąpienia. Adrianna Sovičová mówiła o wpływie czynnika genetycznego na talent sportowy, a Viktor Bielik (obydwoje ze Słowacji) – o doświadczeniach praktycznych z zakresu diagnozowania stanu zdrowia u wyczynowców. Drugą turę obrad popołudniowych – sekcji 3: *Diagnozowanie populacji pozasportowej* – poprowadzili prof. UR Wojciech Czarny i dr Bibiána Štefanková. Swe referaty zaprezentowali naukowcy ze Słowacji: M. Brtková (nt. problemu aktywności fizycznej, rekreacyjnej) i Karol Görner (nt. związku stylu życia z długością życia kobiet). Obrady zakończyła dyskusja.

Wieczorem przewidziano wieczór towarzyski w ośrodku Šariš Park. Wieczór został oficjalnie rozpoczęty, podobnie jak poranne obrady, przez profesorów Jungera, Matloviča i Obodyńskiego. Natomiast na następnego dzień zaplanowano prezentacje prac plakatowych. W sesji posterowej tematyka ustalona została identycznie, jak wcześniej w obradach plenarnych. Treści prac z poszczególnych sekcji tematycznych zostały następnie przedyskutowane.

Było to wydarzenie naukowe zarówno interesujące (poznawczo, aplikacyjnie), stojące na dobrym poziomie merytorycznym prezentowanych prac, jak również sprawnie zorganizowane. Konferencja dała możliwość wymiany najnowszej wiedzy (wyników badań, poglądów) i podjęcia planów dalszych, wspólnych prac badawczych. Problematyka sztuk walki nie była tu reprezentowana, jeśli nie liczyć dyskusji kularowych.

Etap VI. Konferencja AIESEP w Pensakoli

Pensacola (Floryda, USA), nb. miasto urodzin i zamieszkania wybitnego boksera zawodowego Raya Juniora Jonesa, była w dniach 24–26.09.2009 r. miejscem konferencji, nazwanej skromie przez organizatorów „AIESEP Symposium *The Physically Active Lifestyle: A Collaboration Among Professions*”. Organizatorem tego sympozjum był Wydział Zdrowia, Czasu Wolnego i Nauki o Ćwiczeniach Uniwersytetu Zachodniej Florydy (Department of Health, Leisure, & Exercise Science, The Uni-

³ *Diagnostics in Sport 2009*, Prešov – Slovakia.

versity of West Florida, UWF). Obrady odbywały się w hotelu Hilton na wyspie Pensacola Beach i w obiektach UWF w Pensakoli.

W AIESEP (*Association Internationale des Écoles Supérieures d'Éducation Physique*) – Międzynarodowym Stowarzyszeniu Szkół Wyższych Wychowania Fizycznego – zrzeszone są dwie rzeszowskie instytucje: Wydział Wychowania Fizycznego UR i Europejska Akademia na rzecz Euroregionu Karpackiego (*European Academy for Carpathian Euroregion, EACE*). Obydwie reprezentowane były w Pensakoli przez prof. K. Obodyńskiego – dziekana Wydziału i prezesa EACE, oraz autora, będącego imiennym reprezentantem tego Wydziału w AIESEP. Był też dr Michał Lenartowicz z AWF w Warszawie, który jest członkiem zarządu AIESEP. W tym międzynarodowym towarzystwie specjalistów wychowania fizycznego i badaczy – pedagogów i socjologów – Polskę reprezentowała więc (podobnie, jak na Kongresie AIESEP w Sapporo w styczniu 2008 r. [Obodyński 2009a]) jedynie trójka czynnych uczestników.

Pierwszego dnia o godzinie 8³⁰ otwarcia Sympozjum dokonał prof. John Todorovich, dziekan Wydziału organizującego tę konferencję. Następnie wystąpili dr Craig Buscher, prezydent amerykańskiej organizacji NASPE (Chico, Kalifornia), prof. Pilvikki Heikinaro-Johansson (Jyväskylä, Finlandia), przewodnicząca AIESEP oraz prof. Eitan Eldar (Zinman, Izrael), który ogłosił przyznanie nagrody dla młodych naukowców – Young Scholars Award. Dr Matt Curtner-Smith z Uniwersytetu Alabamy przedstawił wprowadzający wykład plenarny. Następnie uczestnicy podzielili się na słuchaczy i referentów równoległych sesji. Do najciekawszych prac prezentowanych tego dnia zaliczyć można efekt współpracy P. Heikinaro-Johansson, N. Johansson (Finlandia) i J. Todorovicha (USA) pt. *Middle school students' individual interests in physical education and the relationship between individual interests and leisure-time physical activity*. Referat ten jest interesujący z perspektywy pedagogiki i socjologii czasu wolnego. Autorzy wskazują na związki pomiędzy stosunkiem uczniów do lekcji wychowania fizycznego a ich aktywnością fizyczną czasu wolnego. Drugą wartą wyróżnienia jest praca dr. Jong-Hoon Yu z Canisius College (USA): *Infusing Taekwondo as a life long activity into physical education classes*. Badacz ten, który jest trenerem taekwondo, doszedł do podobnych – jak autor – spostrzeżeń, na temat znakomitego wpływu uprawianej sztuki walki na całonocną aktywność fizyczną.

Piątek 25 września rozpoczął się od przejazdu uczestników konferencji z hotelu do kampusu uniwersyteckiego w Pensakoli. Tego dnia pierwszy wykład plenarny przedstawił prof. Uwe Pühse

z Uniwersytetu w Bazylei (Szwajcaria). Wskazał on m.in. na ważny fakt, że lepsze parametry funkcjonalne organizmu, w tym sprawności mózgu, charakteryzują dziecko otyłe ale aktywne ruchowo, niż szczupłe lecz nieaktywne. Pierwszymi referatami w sesjach równoległych były prezentacje W.J. Cynarski (współautorstwo z K. Obodyńskim): *Bejsbol w USA – widowisko i rytuał (Baseball in the USA: show and ritual)* oraz M. Lenartowicza: *Rodzina i kapitał kultury fizycznej jako fundament całonocnej aktywności*. Pierwsza z wymienionych prac stanowi studium socjologiczno-kulturowe z analizą znaczeń symbolicznych w najbardziej popularnych północnoamerykańskich zespołowych grach sportowych. Druga odnosi się do zagadnienia wynoszonego z domu rodzinnego kapitału kulturowego, co dotyczy tu obszaru kultury fizycznej. Był to pracowity dzień z kolejnymi sesjami referatowymi i posterowymi. Następnie uczestnicy Sympozjum zwiedzili świetnie wyposażone obiekty dydaktyczne i laboratoria Wydziału Zdrowia, Czasu Wolnego i Nauki o Ćwiczeniach UWF.

Sobota 26.09. była ostatnim dniem konferencji. Od godz. 9⁰⁰ rozpoczęły się obrady dwóch równoległych sesji. W pierwszej obrady rozpoczął dr Phillip Ward (The Ohio State University, USA) z prezentacją: *Physical activity in park settings in the USA*. W drugiej – znajomy autora dr Howard Zeng (CUNY, USA) z referatem: *What principals have to say about issues and solutions of physical education in New York City*. Referat Cynarskiego: *A lifestyle of a martial arts teacher as a physical educator*, został przedstawiony tego dnia jako drugi w pierwszej sesji równoległej. Został przyjęty z dużym zainteresowaniem. Prof. Ben Dyson z Uniwersytetu Memphis potwierdził bogactwo walorów pedagogicznych dalekowschodnich sztuk walki, a wspomniany wcześniej dr Jong-Hoon Yu zaproponował wspólny projekt badań.

O godz. 11³⁰ J. Todorovich wygłosił wykład stanowiący podsumowanie konferencyjnych obrad. W przeprowadzeniu ceremonii zakończenia wzięli udział także P. Heikinaro-Johansson i Marc Cloes (Uniwersytet w Liège, Belgia) z zarządu AIESEP. Uczestnicy otrzymali certyfikaty potwierdzające ich czynny udział.

Organizatorzy Sympozjum przyjęli 69 zgłoszonych prac (i opublikowali ich abstrakty [Todorovich 2009]), spośród których przedstawiono 65. Ponadto wygłoszone zostały trzy wykłady kluczowe. Udział wzięło ok. 70 osób z wielu krajów świata. Była to impreza udana, ważna zarówno z racji dobrego poziomu naukowego, jak też dla rozwoju międzynarodowej współpracy w ramach AIESEP. Ogłoszono informacje o kolejnym kongresie AIESEP, który ma się odbyć w A Coruña (Hiszpania), w terminie 26–29 października 2010 r.

Fot. 1. Pokazy studentów TPEC – kung-fu z płonącym kijem [zdjęcie: W.J. Cynarski]
Photo 1. TPEC students' show – kung-fu with a burning stick [Photo by W.J. Cynarski]

Etap VII. Kongres w Taipei (Taiwan)

Taipei Physical Education College (TPEC) był bezpośrednim organizatorem wydarzeń z 15–17.10.2009 r. w Taipei – *The 20th Pan-Asian Congress of Sports and Physical Education*. Kongresowi patronowały *Pan-Asian Society of Sports and Physical Education* (PASSPE) i *International Society of Eastern Sports & Physical Education* (ISESPE). Autor, jako działacz ISESPE i ekspert badań kulturowych sztuk walki (dział „antropologia sztuk walki” w IJESPE), został na Kongres zaproszony jako *invited speaker*.

Dni 13 i 14 października organizatorzy przewidzieli na przyjazdy uczestników. Autor przybył do Taipei *via* Rzeszów – Warszawa – Amsterdam – Bangkok – port lotniczy Taoyuan, by dotrzeć do skromnego hotelu na przedmieściach Taipei wieczorem 13.10. czasu miejscowego. Już następnego dnia była okazja spotkać ludzi poznanych na konferencjach w Chengdu (głównie Chińczycy i Koreańczycy), Pensakoli i Viseu. Była też pierwsza okazja, by zobaczyć buddyjską świątynię Góry Smoka – Lung Shan⁴, podczas gdy niektóre osoby były bardziej zainteresowane zakupami w sklepach japońskiej firmy Sogo.

Około godziny 9⁰⁰ w czwartek 15.10. miała miejsce ceremonia rozpoczęcia XX Kongresu. Był to właściwie pierwszy kongres naukowy, gdyż 19 wcześniejszych spotkań badaczy skupionych w PASSPE i ISESPE określano mianem seminariów i konferencji. Tym razem uczestniczyło 120 osób z wielu krajów, przy czym względy obiektywne (polityczne) nie pozwoliły na udział w Kongresie grupom naukowców z Maroka i Iranu.

Referat rozpoczynający obrady nt. *Osobowość a sportowo-rekreacyjne preferencje* wygłosił prof. Pe-

⁴ Niespodziewanie autor zobaczył tu żywą buddyjską wiarę, autentyczną modlitwę wielu osób. Z drugiej strony wielu Tajwańczyków i Koreańczyków deklaruje wyznaczenie chrześcijańskie.

ter F. Young (Taiwan). Jako drugi wystąpił belgijski socjolog prof. Roland Renson (Uniwersytet w Leuven) z prezentacją nt. *Tradycyjne gry i sporty: krytyka zachodniego etnocentrycznego podejścia do kultury ruchowej (movement culture)*. Krytykę tę realizował z perspektywy jak najbardziej zachodniej teorii gry Rogera Caillois [1997]. Renson reprezentuje Europejskie Stowarzyszenie Gier i Sportów Tradycyjnych.

Tego dnia w sesji plenarnej przewidziano referat W.J. Cynarskiego (UR) pt. *Człowiek w antropologii sztuk walki*. Był to przegląd koncepcji – krytyczna analiza – od hoplogologii i antropologii kulturowej, przez ujęcia z perspektywy religioznawstwa, po *humanistyczną teorię sztuk walki*; refleksja o sztukach walki na najwyższym poziomie ogólności.

Następnie portugalsko-brazylijski zespół profesora Paulo Coêlho de Araújo (w składzie P.C. de Araújo i A.R. Jaqueira) zaprezentował łącznie 4 prace poświęcone badaniom kulturowym capoeiry – 2 referaty i 2 prezentacje posterowe. Dotyczyły one m.in. profilów społecznych osób trenujących historyczną capoeirę i instytucjonalizacji tej sztuki walki (system nauczania i poziomy kompetencji, proces usportowienia). Uczestnicy obrad usłyszeli, że usystematyzowano 111 technik (łącznie „ciosy” i inne „ruchy”) capoeiry, przy czym wyróżnia się styl Bahia o charakterze bardziej ekspresyjnym, pokazowym oraz styl Rio – nastawiony na bezpośrednią konfrontację, czyli na walkę.

Ponadto J.Y. Lee analizował ewolucję chińskiego i koreańskiego miecza; Ki-Cheon Lee podał przykłady z *taiji quan*, *taekwondo* i *aikidō* – dalekowschodnich praktyk psychofizycznego doskonalenia i moralnych dróg sztuk walki; do sztuk walki nawiązywano przy omawianiu starochińskich źródeł profilaktyki zdrowia, techniki tradycyjnego tańca i tradycyjnych form wychowania fizycznego.

Obrady 16.10. rozpoczął wykład prof. Ki-Cheon Lee pt. *Model holistycznego rozwoju w programie wychowania fizycznego – od kalectwa do poziomu mędrca*.

Autor ten poparł swą koncepcję własnym doświadczeniem praktycznym studiów w Korei i USA, praktyki *taekwondo*, *taiji* i jogi. W jego ujęciu *holistyczna edukacja* powiązana jest z alternatywną medycyną (40 różnych metod) oraz kategorią „wewnętrznych gier”, jak joga, *zen* i *taiji quan* [por.: Wertz 1977, 1991]. Koncepcję *body-mind-spirit* rozwija on nawiązując do koncepcji Richarda Nisbetta [2003] (różnicy umysłów człowieka Zachodu i człowieka Dalekiego Wschodu) i filozofii holistycznej Wschodu [por.: Szyszko-Bohusz 1990]. Ponadto Ki-Cheon Lee czerpie inspirację z chrześcijaństwa i tajemnicy Świętej Trójcy, Stąd właśnie jego *koncepcja Umysłu, Ciała i Ducha/Duszy (mind-body-spirit/soul)*. Typem idealnym, do którego powinna zmierzać psychofizyczna edukacja, jest „sage type” – typ mędrca. Mędrzec, to człowiek „oświecony”, o najwyższym poziomie rozwoju komponentów umysłu, ciała i ducha. Czy jednak najpierw nauczyciel nie powinien być takim właśnie mędrcem? Idea harmonijnego doskonalenia i zrównoważenia ciała, umysłu i duszy pokrewna jest filozoficznej refleksji w antropologii sztuk walki i humanistycznej teorii sztuk walki, przy czym koresponduje z *pedagogiką holistyczną* A. Szyszko-Bohusza [1989].

Wśród sześciu jeszcze referatów wygłoszonych tego dnia na uwagę zasługiwały zwłaszcza prace Yuki-hiko Yoshidy (nt. japońskiego tańca narodowego) i Waltera Ho z Macao (o kolonialnych pozostałościach w tamtejszej kulturze fizycznej). Następnie zaplanowano spotkanie zespołu redakcyjnego wymienionych wyżej periodyków. Dodatkowo dzięki znajomości z Keyą, tzn. prof. Keh Nyit Chin, autor miał możliwość zwiedzić Normal University w Taipei, gdzie w towarzystwie dziekana Wydziału Sportu tego uniwersytetu, prof. Vijit Kanungsukkasem – dziekana Wydziału Sportu w Chulalongkorn University w Bangkoku i prezydenta ISSSS prof. J. Kosiewicza, nawiązane zostały kolejne więzi przyjaźni.

Wieczorem tego dnia odbyły się w kampusie Collegium pokazy akrobatyki i cyrkowego kung-fu w wykonaniu studentów TPEC. Był występ mistrza ropeskippingu, ogniste miecze i kije, cyrkowa gimnastyka [fot. 1]. Na sobotę zaplanowano wycieczkę po tajwańskiej stolicy. W programie wycieczki znalazły się: Oficjalna Rezydencja prezydenta Chiang Kai-sheka, z ogrodem botanicznym; Chiang Kai-shek Memorial Hall – monumentalne muzeum, będące swego rodzaju narodową świątynią Tajwańczyków; Świątynia Martyrologii w Taipei, poświęcona żołnierzom – bohaterom poległym w walce o Republikę Chińską w czasie wojny domowej i podczas wojny chińsko-japońskiej [fot. 2]; Taipei 101 – najwyższy budynek na świecie, liczący 101 pięter. W budynku tym wraz z J.Y. Lee autor zwiedził singapurską bibliotekę, sklepy i restauracje. Także tego dnia prof. Renson obchodził swoje 66. urodziny – był tort i *Happy Birthday*. Natomiast niedziela 18.10. była dniem powrotów z Kongresu, a organizatorzy koncentrowali się na pomocy uczestnikom w dotarciu do odpowiedniego portu lotniczego.

Coraz bardziej popularne na Zachodzie pozaeuropejskie, zwłaszcza azjatyckie formy kultury fizycznej, znalazły się w centrum zainteresowania badaczy kultury fizycznej (kultury sportowej, kultury ruchowej) w samej Azji. Naukowcy skupieni w PSSPE i ISESPE starają się wyjaśniać zarówno zagadnienia dotyczące azjatyckich tradycji, jak też nowoczesności (wychowanie fizyczne i sport „zachodni”). Instytucjonalizacja działań obejmuje tu funkcjonowanie towarzystw naukowych, cyklicznie odbywające się konferencje, międzynarodowe badania porównawcze i wydawanie periodyków naukowych. Prace dotyczące samych sztuk walki stanowiły jedynie 25% wystąpień referatowych. Czyżby tematyka ta interesowała i inspirowała w większym stopniu badaczy europejskich?

Fot. 2. Zmiana warty przed Świątynią Martyrologii w Taipei, październik 2009 r. [zdjęcie: W.J. Cynarski]

Photo 2. Changing of the guards in front of Martyrs' Shrine in Taipei, October 2009 [Photo by W.J. Cynarski]

Legenda: drogi powietrzne – linie czarne; przejazdy drogami lądowymi (drogi, koleje) – linie czerwone
 Map legend: airways – black lines; land transport (roads, railways) – red lines

Mapa 1. Przebyte drogi turystyki naukowej A.D. 2009 [badania własne]
 Map 1. Routes traveled due to scientific tourism A.D. 2009 [own research]

XX Kongres Panazjatycki był z kilku względów przełomowy. Po pierwsze – po raz pierwszy międzynarodowe spotkanie badaczy azjatyckiego sportu zyskało rangę kongresu. Po drugie – wydarzenie to wskazuje na wzrastający, globalny już zasięg obydwu towarzystw naukowych. Po trzecie – kolejne kongresy mają już wyjść poza samą Azję. Prof. J.Y. Lee zaproponował zorganizowanie podobnej imprezy naukowej w roku 2011 w Polsce. Ale grupa azjatyckich badaczy deklaruje przyjazd do Rzeszowa już w przyszłym roku na **II Światowy Kongres Naukowy Sztuk Walki i Sportów Walki** (wrzesień 2010).

Poziom merytoryczny i metodologiczny prac – prezentacji referatowych i posterowych – był zróżnicowany. Różnorodność zagadnień i zastosowanych metod badawczych wynika tu z przyjętej (zapewne słusznie) *multidyscyplinarności*. Ogólnie biorąc Kongres w Taipei był imprezą udaną, zorganizowaną i przeprowadzoną na dobrym poziomie. Tym razem wydrukowano jedynie wydawnictwo typu *proceedings* z poszerzonymi abstraktami prac [TPEC 2009]. Najlepsze prace mają ukazać się w całości w półrocznikach PAJSPE i IJESPE. Także prace zaprezentowane w Chengdu mają zostać wkrótce opublikowane.

Aspekt geograficzny

Biorąc pod uwagę aspekt geograficzny podróży były one rozciągnięte między Taipei na wschodzie a Pensakolę na zachodzie, między Sztokholm na północy a Bangkok na południu. Według miejsc docelowych

wyjazdy obejmowały kraje półkuli północnej cywilizacji Zachodu (Europa i USA) i dalekiego Wschodu (Chiny – Syczuan i Taiwan) [mapa 1].

Trasy podróży przebiegały różnie. Najczęściej były to przeloty między dużymi portami lotniczymi. Do miasta Rodos na wyspie Rodos autor podróżował, wraz z prof. K. Obodyńskim, *via* Warszawa – Ateny. Drogę do Rodos zakłócił nieco strajk w greckich liniach lotniczych. Powrót liniami egejskimi Rodos – Ateny – Warszawa odbywał się już bez zakłóceń. W drodze do Chengdu autorowi towarzyszył od Warszawy prof. J. Kosiewicz. Dalej trasa wiodła przez Sztokholm i Pekin (Beijing), a w drodze powrotnej przez Pekin, Moskwę i Warszawę. Podróż do Viseu odbyta została w towarzystwie prof. R.M. Kaliny *via* Kraków – Frankfurt nad Menem – Porto. Z Porto organizatorzy zapewнили transport samochodowy. Powrót odbywał się tą samą trasą.

Niedaleka odległość między Rzeszowem a Prešovem na Słowacji umożliwiła jazdę prywatnym samochodem osobowym. Autor przejechał trasę (tam i z powrotem), *via* PWSZ w Turaszówce i Krosno. Także z dziekanem Obodyńskim leciał do miasta Pensacola (przez Warszawę – Paryż – Atlantę). Między Atlantą (stan Georgia) a Pensakolą (Floryda) jest jedna godzina różnicy strefy czasowej. Niektórzy Amerykanie twierdzą, że to miasto nad Zatoką Meksykańską jest właściwie bardziej pokrewne do sąsiedniej Alabamy.

Do Rzymu i Taipei (*via* Amsterdam – Bangkok), w locie z Warszawy autor spotykał J. Kosiewicza, z którym podróżował później w drodze z Amster-

damu do Warszawy z przymusowym lądowaniem w Poznaniu i z Poznania – autobusem wynajętym przez linie lotnicze. W Bangkoku plakaty promujące *muai thai* przypominały o tym, iż znajdujemy się w kraju wojowników. Chyba żaden kraj nie szanuje aż tak bardzo własnych tradycji sztuk walki. Z racji przesiadek autor dwukrotnie odwiedził Bangkok (właściwie tylko port lotniczy) i po dwa razy Amsterdam, Ateny, Atlantę, Paryż, Pekin i Porto.

Podczas lotów na trasie Amsterdam – Taipei autor przeprowadził wywiad z Norweżką, która udawała się do Tajlandii w celach *strictae* turystycznych. Z kolei pewna Amerykanka podróżowała z Bangkoku do Taipei, do pracy jako nauczycielka. W drodze powrotnej z Taipei do Amsterdamu jedna Holenderka deklarowała powrót z wyjazdu biznesowego, a pewna Polka wracała z turystycznej wyprawy – z Indonezji do Warszawy. Oczywiście były to przypadkowo pytane osoby. Cele wyjazdów są więc różnorodne. Niewątpliwie też kobiety rzadziej interesują się sztukami walki i kontaktowymi sportami walki.

Turystyka sztuk walki nie jest turystyką masową. Holenderskie linie KLM łączą dwie stolice i jednocześnie światowe centra kick-boxingu. Także Taiwan słynie z wysokiego poziomu sportów walki (taekwondo, karate, *jūdō*) i kung-fu. Są to ważne obszary na światowej mapie sztuk walki [por.: Cynarski 2006, s. 399]. Nie znaczy to jednak, że wielu sportowców podróżuje do owych centrów. Tym razem jeden badacz sztuk walki z Rzeszowa wyjeżdżał na zaproszenie i koszt organizatorów do Chengdu, Viseu i Taipei.

W Rzymie autor zobaczył więcej, niż przewidywał program kulturalny, dzięki Sergio Raimondo, którego była okazja poznać podczas konferencji EASS i umówić się podczas Kongresu w Viseu.

Impresje i spostrzeżenia

Zwłaszcza odbyte w odstępie jednego tygodnia wyjazdy do USA i na Taiwan (*Chinese Taipei*) dały okazję do pewnych spostrzeżeń w efekcie obserwacji własnych. Obserwacja antropologiczna setek bądź tysięcy osób w Pensakoli oraz dziesiątek tysięcy ludzi w Taipei skłania do wniosku, że w Pensakoli widoczna jest „epidemia” otyłości – prawie 40% osób otyłych lub z nadwagą, najczęściej kobiet. Tymczasem w Taipei autorowi nie udało się w ciągu 6 dni zobaczyć ani jednej osoby z nadwagą. Czy w USA wynika to z „młodszości” cywilizacyjnej (wobec Chin) i odpowiednio niższego poziomu kultury fizycznej, zdrowotnej?

Autorowi pozostały: Mao Zedong na niewydanych banknotach z ChRL, Chiang Kai-shek – na monetach tajwańskich, zakupione w Rzymie

znaczki poczty watykańskiej i trochę zdjęć z poszczególnych wypraw. W pamięci pozostała też melodia czterotonowego języka chińskiego. Przede wszystkim jednak autor otrzymał zaproszenia do Aleksandrii (Egipt) i Taipei oraz do ponownych odwiedzin Chengdu, na XXI Kongres Pan-Azjatycki do Nanchang / Jiangxi Normal University w Chinach (23–24 kwietnia 2010 r.), także na Filipiny i do Tajlandii. Ponadto – o czym już sygnalizowano – grono osób zadeklarowało chęć przyjazdu na **II Światowy Kongres Naukowy Sportów Walki i Sztuk Walki** do Rzeszowa.

Podsumowanie

Nieprzypadkowe są miejsca kongresów, konferencji, sympozjów i seminariów – naukowych i metodycznych, czy także zawodów sportowych i staży szkoleniowych. Są to zwykle ośrodki o pewnej już dojrzałości instytucjonalnej, organizacyjnej, o pewnym dorobku w danej dziedzinie. Dla osób przyjeżdżających z zagranicy organizowane są dodatkowo różne atrakcje kulturalne. Turystyka kulturowa realizowana jest często w ramach programów konferencji naukowych lub poza nimi – w czasie wolnym. Może to być połączone z elementami turystyki religijnej lub peregrynacją domów towarowych, w zależności od potrzeb turysty.

Naukowcy aktywni w międzynarodowych stowarzyszeniach spotykają się w różnych miejscach globu. Dla rozwoju nauki i pracy zawodowej naukowca tego rodzaju wyjazdy są koniecznością, jak udział w rywalizacji dla sportowca. Zapewne nie są to tezy zbyt odkrywcze z perspektywy socjologii zawodu lub socjologii nauki. Interesujące są natomiast próby wyjaśnienia motywów towarzyszących, okoliczności zachęcających do udziału lub poszukiwań określonych wartości. Turystyka dla studiów sztuk walki jest tutaj fenomenem szczególnym. W przypadku wyjazdów badaczy sztuk walki na konferencje naukowe związane z ich badaniami (z referatami dotyczącymi sztuk walki) turystyka ta stanowi szczególnie przypadkowy tożsamy z turystyką naukową *par excellence*. W innym przypadku (opisane w niniejszym studium konferencje w Preszowie, Rodos i Rzymie) była to jedynie turystyka naukowa z elementami turystyki kulturowej.

Zbliżeniu europejskich ośrodków naukowych i centrów badań sztuk walki z azjatyckimi służy działalność takich instytucji, jak stowarzyszenia naukowe, specjalistyczne periodyki naukowe, konferencje oraz dobrze funkcjonujący transport lotniczy. Głównym celem, oprócz przedstawiania wyników własnych naukowych dociekań, jest nawiązanie znajomości i możliwości współpracy, co

dodatkowo procentuje możliwością poznawania dorobku kultur, miejsc turystycznych wyjazdów.

Bibliografia

- Bizzaglia G., Ogliotti P. [eds.] (2009), *Sports, Bodies, Identities. Book of Abstracts, 6th EASS Conference, May, 27th-30th 2009*, Rome, Italy, pp. 206.
- Caillois R. (1997), *Ludzie i gry*, Volumen, Warszawa.
- Chen Ning (2009), *The 19th Pan-Asian of Sports & Physical Education Seminar: Conference Guide*, China West Normal University, April 28-30, Chengdu.
- Cynarski W.J. (2004), *Teoria i praktyka dalekowschodnich sztuk walki w perspektywie europejskiej*, UR, Rzeszów.
- Cynarski W.J. (2006), *Recepcja i internalizacja etosu dalekowschodnich sztuk walki przez osoby ćwiczące*, UR, Rzeszów.
- Cynarski W.J. (2009), Rozdział XIV. *Turystyka sztuk walki* [w:] K. Buczkowska, A. Mikos von Rohrscheidt [red.], *Współczesne formy turystyki kulturowej*, t. 1, AWF, Poznań, s. 346-359.
- Cynarski W.J., Kulasa J. (2006), *Światowy Kongres nauk o turystyce w Salonikach*, „Turystyka i Rekreacja”, t. 2, s. 64-65.
- Cynarski W.J., Obodyński K. (2004), *Congress tourism as a form of ritual* [in:] W.J. Cynarski, K. Obodyński [eds.], *Tourism and Recreation in the Process of European Integration*, PTNKF, Rzeszów, pp. 82-96.
- Cynarski W.J., Obodyński K. (2006), *Smakowanie turystyczne jako forma kulturowej percepcji* [w:] J. Kosiewicz, K. Obodyński [red.], *Turystyka i rekreacja. Wymiary teoretyczne i praktyczne*, UR, Rzeszów, s. 418-422.
- Cynarski W.J., Obodyński K. (2009), *Non-entertaining excursion in the perspective of the systemic-holistic anthropology of tourism* [in:] *Paralel Session 11: Tourism Management, 4th International Scientific Conference*, University of Aegean (Greece), Pendrive (PAP040 pdf).
- Figueiredo A.A. [ed.] (2009), *2009 Scientific Congress on Martial Arts and Combat Sports. Proceedings, 16th-17th May*, Viseu-Portugal, pp. 128.
- Gaworecki W.W. (1998), *Turystyka*, II wyd., PWE, Warszawa.
- Kunysz M., Cynarski W.J. (2006), *Profesor Jong-Young Lee*, „Przegląd Naukowy Kultury Fizycznej UR”, t. 9, nr 1, s. 110-111.
- Le Bas T., Bell B. [eds.] (2005), *China. Insight Guides*, Apa Publ., Singapore (wyd. polskie: *Chiny. Podróże Marzeń*, t. 24, Mediaprofit, Warszawa 2006).
- Lipiec J. (2008), *Filozofia turystyki* [w:] R. Winiarski [red.], *Turystyka w naukach humanistycznych*, PWN, Warszawa, s. 13-32.
- Logos Tour (2009), *Chiny*, „Smak Świata. Podróże na 7 Kontynentów”, s. 80-83.
- Obodyński K. (2008), *Wojciech J. Cynarski: Encounters, conflicts, dialogues. Analysis of selected areas of physical culture and cultural tourism* (a review), „European Journal of Tourism Research”, vol. 1, no. 2, pp. 161-163.
- Obodyński K. (2009a), *Światowy Kongres AIESEP 2008 / AIESEP 2008 World Congress in Sapporo*, IRK-MC, t. 9, s. 268-273.
- Obodyński K. (2009b), *Refleksje i dokumentacja fotograficzna z pięciu konferencji EASS (od Wiednia do Bledu)*, IRK-MC, t. 9, s. 286-298.
- Obodyński K., Cynarski W.J. (2004), *System paradigm of the theory of tourism* [in:] W.J. Cynarski, K. Obodyński [eds.], *Tourism and Recreation in the Process of European Integration*, PTNKF, Rzeszów, pp. 19-24.
- Obodyński K., Cynarski W.J. (2006a), *The theory of tourism in system formulation* [in:] J. Kosiewicz [ed.], *Environmental Differentiations of Tourism*, Economical and Technical College, BK, Legionowo, pp. 17-29.
- Obodyński K., Cynarski W.J. (2006b), *Teoria turystyki w ujęciu systemowym* [w:] J. Kosiewicz, K. Obodyński [red.], *Turystyka i rekreacja. Wymiary teoretyczne i praktyczne*, UR, Rzeszów, s. 19-27.
- Nisbett R.E. (2003), *The Geography of Thought: How Asians and Westerners Think Differently ... and Why*, The Free Press, New York.
- Szysko-Bohusz A. (1989), *Pedagogika holistyczna*, Ossolineum, Wrocław.
- Szysko-Bohusz A. (1990), *Hinduizm, buddyzm, islam*, Ossolineum, Wrocław.
- Todorovich J. (2009), *The Physically Active Lifestyle: A Collaboration Among Professions*, AIESEP Specialist Symposium, Sept 24-26, 2009, Abstract Book, University of West Florida, Pensacola, pp. 82.
- TPEC (2009), *The 20th Pan-Asian Congress of Sports and Physical Education*, Oct 15-16, 2009, Taipei Physical Education College, Taipei, pp. 114.
- TUI (2009), *Chiny – Państwo Środka*, „Dalekie Kraje” (katalog), V-X, s. 172-175.
- Wertz S.K. (1977), *Zen, Yoga and Sports: Eastern Philosophy for Western Athletes*, Illinois.
- Wertz S.K. (1991), *Talking a Good Game: Inquiries into the Principles of Sport*, Southern Methodist University Press, Dallas.

Key words: sociology, tourism, scientific conferences, martial arts

Summary: In the sociological perspective and theory of tourism and martial arts a problem which was analysed involved connecting scientific tourism and martial arts tourism on the basis of reports from seven conferences “stretching” from Pensacola to Taipei. They used quality methods – participatory observation, text analysis and direct interview, complemented by comparative analysis.

The results lead to conclusions that the places of congresses and conferences are not accidental. They are usually the centers of certain institutional and organizational maturity, with some achievements in a given domain. For people coming from foreign countries there are organized additional cultural attractions. Cultural tourism is often realised as an integral part of a scientific conference or participants’ spare time. In the case of martial arts researchers- their trips for scientific conferences are connected with their studies, their martial arts tourism is a particular instance of scientific tourism.